

Strategi for kulturfrivillighet

01.02.2023

Slekt og Data oversender med dette våre innspill vedrørende Strategi for kulturfrivillighet:

Slekt og Data er Norges største frivillige organisasjon for alle som er interessert i slektsforskning. Våre 12 000 medlemmer bidrar til at slekts- og personhistorier bevares og formidles videre til nye generasjoner. Kunnskap om egen historie styrker identitetsfølelsen, hjelper oss å forstå fortiden og utfordre samtiden. Slektsforskning gjør nettopp historien relevant for den enkelte.

Organisasjonens formål er å skape møteplasser og tjenester for alle som er interessert i person- og slekts historie og gjennom dette legge til rette for at disse historiene blir funnet, bevart og formidlet. Organisasjonen skal fremme slektsforskning og skape forståelse for den verdien slekts historie har for vår identitet og kulturarv.

Slekt og Data er finansiert gjennom medlemskontingent, og kroner 215 000 i driftsstøtte.

Anerkjenne innsatsen og kunnskapen til frivillige kulturvernorganisasjoner

Vi er glade for at det arbeides med en strategi for kulturfrivilligheten, og takker for muligheten til å komme med innspill. Slekt og Data har et landsdekkende organisasjonsapparat med stor aktivitet. Våre erfarne slektsforskere driver utstrakt kurs- og opplæringsarbeid. Sammen med de andre 31 kulturvernorganisasjonene i Norges kulturvernforbund, er vi over 260 tusen frivillige som i fellesskap bidrar til å ta vare på kulturarven vår. Frivilligheten spiller en betydelig rolle i opplæring og formidling. I oppfølgingen av strategien må denne kunnskapen anerkjennes og brukes.

Bred deltakelse og tilgang på kunst og kulturaktivitet i hele landet

Digital tilstedeværelse er viktig

Slekt og Data driver et målrettet digitalt utviklingsarbeid, der vi samler inn, tar vare på og formidler vår felles kulturarv, bl.a. med utvikling av den store digitale portalen Gravminner, som inneholder bilder og informasjon om over 3000 gravplasser og 3,3 millioner gravstener fra hele Norge. Slekt og Data hadde medlemsvekst under koronapandemien, og vi ser nettopp denne satsingen på det digitale som en nøkkel til den høye deltakelsen. Lansering av nye Gravminner i 2020 og ikke minst en satsing på digital opplæring gjennom webinarer for medlemmene våre, slik at de kunne sitte hjemme i stuen sine og få den opplæringen de trengte, skapte stort engasjement i hele landet. Vårt digitaliseringsarbeid gjør at flere kan delta, og at flere har tilgang til både kunnskap og arkiv.

Hva kan gjøres for å nå nye grupper?

1. Det viktigste for vår del er å ha økonomisk kapasitet til å satse på nye grupper. Det mest prekære vi ser akkurat nå, er å nå ut til de mange i Norge med ulike minoritetsbakgrunn. Vi får sterke signaler om at det er et behov hos mange nordmenn med minoritetsbakgrunn om å koble seg på røttene sine, mange vil bevare linjen tilbake til hvor de i sin tid kom fra, eller gi barna fotfeste gjennom å plassere dem i en slektsammenheng. Vi hjelper folk med å finne røttene sine, men vi bidrar også med å finne, bevare og formidle historien om oss.

Det store OSS i Norge i dag er i endring. Det er viktig at vi kommer på banen, for å samle, bevare og formidle også denne delen av historien vår.

2. Slekt og Data jobber allerede med et ungdomsprosjekt knyttet opp mot historiefaget i skolen og den nye læreplanen. Skolen i dag består av et stort mangfold av ungdommer. Vi ser behov for å få tilpasset opplegget enda mer imot ulike opprinnelsesland og ulike minoriteter som kvener, reisende, samer osv.
3. Det mangler med andre ord ikke på viktige ting å ta tak i for å nå grupper som det er viktig å inkludere. Med 2 ansatte og kun 215 000 kroner i driftsstøtte, har vi ikke kapasitet til både å ta vare på og formidle vår felles kulturarv, og samtidig få frigjort nok tid til å utvikle tjenester som vi ser at det er et stort behov for. For å nå nye grupper er det derfor viktig med både økt driftsstøtte og mulighet for prosjektstøtte.

Møteplasser og tilgang på egnede kulturarenaer for aktivitet, læring og opplevelser

1. Slekt og Data holder over 1000 kurs i året. Til det trenger vi ordinære møterom med prosjektor og nok plass til at alle kan bruke medbrakte pc-er. I tillegg er det viktig for oss å ha tilgang til fysiske arkiver, slik at vi kan hente opp og hjelpe medlemmene våre med å finne frem i kildene. Vi har godt samarbeid med arkivene, men ser likevel en tendens til at åpningstider, og bemanningsantallet skaleres ned, noe som går ut over hvor stor tilgang vi får til arkivene, siden vi ofte er avhengige av åpningstider og at det er ansatte til stede. Arkivene digitaliseres smått om senn, men foreløpig er under 5 % av alt materialet hos Arkivverket digitalisert. Vi er redde for at den fysiske publikumstilgangen skal innskrenkes fortere enn digitaliseringen går. Det vil gå ut over slektsforskere og lokalhistorikere, som trenger tilgangen.
2. Slekt og Data støtter også Kulturvernforbundets innspill om bevissthet rundt formuleringene om tilgang til lokaler for kulturfrivilligheten i strategien. «Tilgang til gode lokale kulturarenaer for øving og framføring», favner ikke kulturorganisasjonene som driver med andre aktiviteter enn musikk og scene. En bedre formulering vil være: «tilgangen på gode lokale kulturarenaer der organisasjonene kan utøve sin aktivitet på best mulig måte».

Samspill mellom den profesjonelle og frivillige kulturen

Positivt samarbeid mellom Slekt og Data og Arkivverket

1. Slekt og Data har en samarbeidsavtale med Arkivverket. Våre frivillige bidrar med en betydelig dugnadsinnsats for å avlaste arkivene med etterspurt publikumsveiledning. Vi bidrar også med å skrive av arkivdokumenter slik at disse blir søkbare og enkelt tilgjengelige på nett for et bredt publikum. Avtalen gir oss også mulighet til å benytte Arkivverkets lokaler til møtevirksomhet og lignende.

Vi tør påstå at uten hjelp fra Slekt og Datas frivillige ville digitaliseringen i offentlige arkiver ikke ha kommet like langt. Slekt og Data kjennetegnes av stort frivillig engasjement, og høy spisskompetanse. Arkivverket melder om at digitaliseringen av deres arkiver har skutt fart i 2021 – hele 16 millioner sider ble skannet, en økning på 20 pst. fra fjoråret. Arkivverket sier også at de er avhengige av frivillig innsats.

Vårt samarbeid med Arkivverket, med Riksarkivet og statsarkivene er svært positivt. Det fører til at flere kilder blir samlet og digitalisert hos arkivene, noe som kommer alle til gode. Vi som frivillig organisasjon gjør en stor jobb med å formidle kunnskapen om kildene

videre ut til folk. I formidlingsarbeidet stiller arkivene også med sin kompetanse og holder foredrag og webinarer for Slekt og Data.

2. Vi ønsker å også berømme Arkivverket for å i tillegg ha fått på plass en frivillighetspolicy. Dette legger til rette for godt samarbeid mellom det offentlige og frivilligheten, og kan være et forbilde for andre.
3. Det er også viktig å påpeke at frivillig arbeid ikke er gratis arbeid «som kommer av seg selv». Det må også settes av ressurser slik at det offentlige klarer å følge opp med nødvendig opplæring og oppfølging av frivillige. Også her vil vi berømme Arkivverket for å ha en egen frivillighetskoordinator.
4. Slekt og Data støtter for øvrig Kulturvernforbundets innspill om at alle tildelingsbrev til offentlige etater bør komme med retningslinjer, der alle får et ansvar for å skape strukturer for å nå frem til de frivillige.

Offentlige tilskuddsordninger og tiltak

1. Slekt og Data får 215 000 kroner i driftsstøtte. Det er vi glade for, men det monner ikke mye, og vi har ikke klarhet i hvorfor vi får lavere statsstøtte enn mange andre vi sammenligner oss med. Vi ønsker oss et tildelingssystem som er forståelig med kriterier som er like for alle, altså en mer objektiv basert tilskuddsordning.
2. Frivillige i kulturvernorganisasjonene er som regel «godt voksne». Mange stipend og ulike støtteordninger retter seg ofte mot barn og unge. Det er flott med en satsing på barn og unge, men det er viktig at strategien følges opp med tiltak som sikrer at det frivillige kulturlivet skal være relevant og representativt for hele befolkningen. Det er blant annet fremtidige generasjoner som vil få glede av det arbeidet som våre frivillige bidrar med i dag. Vi ønsker oss muligheter for prosjektstøtte, som treffer mer målrettet for kulturvernorganisasjonene, for eksempel til tiltak for å nå nye målgrupper, for å digitalisere historisk materiale, og for å utvikle gode formidlingstiltak og aktiviteter.
3. Opptopping av momskompensasjon er bra, men kan ikke erstatte forutsigbarheten som ligger i grunnstøtte. Både momskompensasjonen og driftsstøtten er nødvendig for å sikre at også frivillige organisasjoner kan drive med innovasjon og utvikling. Publikum har like høye forventinger til frivillige organisasjoner som kommersielle organisasjoner. Det stiller store krav til kontinuerlig påfyll av kunnskap og økonomiske muskler for å gjennomføre investeringer, videreutvikling og drift. Her er både grunnstøtte og momskompensasjon viktige bidrag som utfyller hverandre.
4. Vi ønsker oss flerårig driftstilskudd, noe som er tidsbesparende og mer forutsigbart.

Vennlig hilsen
Lina Bjelland Myrvoll
generalsekretær
Slekt og Data